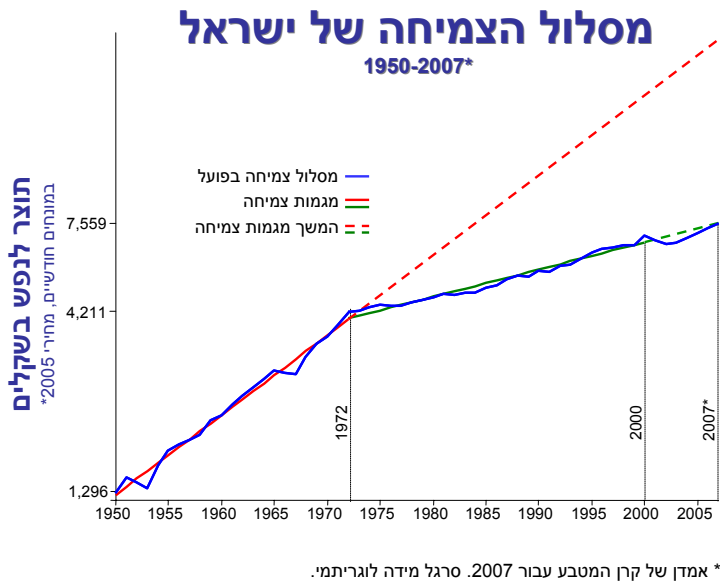

מתש"ח לתשס"ח

דן בן-דוד

על פי הנתונים האחרונים של קרן המטבע, רמת החיים בישראל – הנמדדת על ידי התוצר לנפש – צפויה לעלות השנה ב-3.3%. זו תהיה השנה הרביעית ברציפות של צמיחה בשיעורים גבוהים כל כך. עם זאת, מדובר בעצם בתקופה שבאה לאחר מיתון קשה. כפי שניתן לראות בגרף, אחרי 4 שנים רצופות של צמיחה מהירה מ-2003, צפוי המשק הישראלי לחזור השנה למגמה הארוכת טווח הבעייתית שאפיינה אותו מהמפנה ב-1973 ועד פרוץ האינתיפאדה ב-2000. לא יותר מזה.

מקור: דן בן-דוד, אוניברסיטת תל-אביב
נתונים מהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

מגמה זו, של צמיחה עתית, משקפת נסיגה יחסית ברמת החיים בישראל לעומת המדינות המובילות במערב – מדינות כמו ה-G7 שהיו עשירות מאיתנו באמצע שנות השבעים וצמחו מהר יותר מאז (2.1% לעומת 1.7% בשנה אצלנו), למרות 4 השנים האחרונות. ככל שרמת החיים בישראל הולכת ונסוגה במונחים יחסיים מהמדינות המובילות, כך הולכת וגוברת האטרקטיביות של חיים בחו"ל אצל ישראלים רבים בעלי כישורים הנחשקים שם.

לא מדובר בסוגיה תאורטית. שיעור עזיבת הארץ של רופאים הינו גבוה אף משיעור העזיבה של אנשי היי-טק, ושיעור העזיבה של מרצים באוניברסיטאות גבוה מכולם. בזמן שמספר המרצים האירופאים בארה"ב מהווה בין 1% ל-4% מהסגל הבכיר במדינות האם שלהם, שיעור הפרופסורים הישראליים בארה"ב הינו 25% מכלל הסגל הבכיר שנותר בישראל. אין לשיעור עזיבה אלה אחר ורע בעולם המערבי.

התוואי הבעייתית של ישראל נובע משיעורי תעסוקה נמוכים מאוד ומפריון עבודה נמוך, וזאת למרות סקטור משגשג ברמות בינלאומיות כמו ההיי-טק. מערכת החינוך, שהפכה לגרועה בעולם המערבי, היא בין הגורמים העיקריים להתדרדרות. כמו כן, ישנן אוכלוסיות גדולות ההולכות ומתבדלות מהחברה הישראלית. למשל, מרבית האוכלוסיה החרדית והערבית אינה מועסקת ואינה משתתפת בשמירה ובהגנה על אורח חייה. אם, רק לפני דור אחד, ילדי אוכלוסיות אלה היוו כרבע מהילדים בבתי ספר יסודיים, היום הם מהווים כמחצית מהתלמידים בכיתות הנמוכות.

המדינה נמצאת על מסלול ארוך טווח שאינו בר קיימא – במיוחד כאשר מביאים בחשבון את מגמות העוני והאי-שוויון המתגברים בהתמדה אף הם מאז שנות השבעים. המשמעות של מסלול שאינו בר קיימא היא שמצפה לנו נקודה ממשית ווודאית של שבירת מסלול, בין אם כתוצאה ממדיניות מכוונת ומושכלת ובין אם מפיצוץ חברתי ענק היכול להסתיים בהצלת המדינה בדרך הקשה – או בהחרבתה.

בתש"ח זכינו לעצמאות. השנה, תשס"ח, תהיה המדינה בת 60. כמו האות העגולה שמפרידה בין אז להיום, סיבוב שלם עשתה ישראל בששת העשורים הללו. כנגד כל הסיכויים, נבנו בעשור הראשון למדינה יסודות מדהימים בתחומי הבטחון, ההשכלה, המדע והבריאות למדינה שבדרך. הנטעים שהורינו שתלו, טיפחו - והקריבו כל כך למענם – העניקו לישראל מרווח נשימה עצום שאיפשר לה להתמודד עם הניהול הכושל, העדיפויות הלאומיות המעוותות והתרבות המתדרדרת שאפיינה חלקים כל כך נרחבים של שלושת העשורים האחרונים.

סיבוב שלם עשינו ב-60 השנים הראשונות. כמו בתש"ח, כך בתשס"ח מתחיל העשור שבו הדור שלנו יקבע אם המדינה תגיע ל-120.